

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Рев-228/02
Бања Лука, 29.4.2003. године**

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Бајић Петра као предсједника вијећа, Бајагић Здравка, Нинић Јанка, Вишњић Драге и Осмић Дарка, као чланова вијећа у правној ствари тужитељице Ш. Б., М., М., коју заступа пуномоћник Д. Б., адвокат В., против туженог Б. ДД М., ради заштите права из радног односа, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у С. С. број Гж-1/2001 од 16.8.2001. године, на сједници одржаној 29.4.2003. године донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија се уважава, укидају се обје нижестепене пресуде у досуђујућем дијелу и у том дијелу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Првостепеном пресудом Основног суда у В. број П1.2/2000 од 19.9.2000. године поништени су као незаконити рјешење директора туженог Б.” ДД М. број I-A-MK-2437/99 од 28.10.1999. године којим је тужитељици Ш. Б. престао радни однос код туженог и одлука У. О. туженог број УО.ХП-7-4/99 од 17.12.1999. године којом је потврђено рјешење о престанку радног односа тужитељице, па је тужени обавезан да врати тужитељицу на посао, да јој успостави сва права из и по основу радног односа, да је распореди на послове који одговарају њеној стручној спреми и исплати плате и остале накнаде из радног односа, почев од 31.децембра 1999. године, те да јој нанкади парничне трошкове у износу од 240 КМ, све у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења (став 1. изреке); У преосталом дијелу, којим је тражена накнада нематеријалне штете, тужбени захтјев је одбијен као неоснован (став 2.).

Другостепеном пресудом Окружног суда у С. С. број Гж-1/2001 од 16.8.2001. године одбијене су жалбе тужитељице и туженог као неосноване и потврђена првостепена пресуда.

Тужени је изјавио ревизију против другостепене пресуде због погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се обје нижестепене пресуде преиначе у досуђујућем дијелу, тако да се тужбени захтјев одбије у цјелини, или да се у том дијелу укину и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

Тужитељица је у одговору на ревизију оспорила наводе ревизије и предложила да се ревизија туженог одбије.

Републички јавни тужилац се није изјаснио о поднесеној ревизији.

Ревизија је основана.

Тужбом се тражи поништење одлука о престанку радног односа тужитељице код туженог, њена реинтеграција у радни однос и накнада штете у висини неисплаћених плата и других примања за период током којег она није радила код туженог.

Према утврђеном чињеничном стању тужитељица је била запослена код туженог као диспечер у сектору С. Рјешењем туженог број I-A-MK-2437/99 од 30.3.1999. године упућена је на чекање “због смањења броја извршилаца на наведеним пословима и немогућности распореда на друге одговарајуће послове” како се наводи у образложењу рјешења о престанку радног односа.

На чекању је била од 1.4.1999. године до 31.10.1999. године. Тужитељици је радни однос престао рјешењем директора туженог број I-A-MK-2437/99 од 28.10.1999. године са 31. децембром 1999. године, с тим да јој отказни рок траје од 1.11.1999. године до 31.12.1999. године. Њој се, према образложењу тог рјешења, за вријеме чекања “није могао наћи одговарајући распоред у предузећу нити је у изгледу да се у скорије вријеме укаже потреба за њеним ангажовањем у Предузећу”. До тога је дошло зато што је “усвајањем Правилника о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова предузећа Б. ДД М. због технолошких промјена и промјена у организацији рада, број С. које је до тада обављала радница Ш. Б. Тај Правилник “ступио је на снагу 01.04.1999. год.” (тужитељица је иначе током поступка ове наводе оспоравала тврдњом да јој је радни однос престао због политичког ангажовања њеног мужа Ш. З., који није политички истомишљеник директора туженог). Одлуком У. О. туженог број УО:ХИИ-7-4/99 од 17.12.1999. године приговор тужене је одбијен као неоснован и потврђено рјешење број I-A-MK-2437/99 од 28.10.1999. године из истих разлога који су наведени у том рјешењу.

Првостепени суд је закључио да су оспорене одлуке туженог незаконите зато што тужени није имао у вријеме кад су донешене, планове и критерије “о престанку потребе за радом тужитељице” које је био дужан да усвоји у складу са одредбама чланова 44. до 49. Колективног уговора металске индустрије и рудара Р. С. (“Службени гласник РС” број 28/97, у даљем тексту: Колективни уговор), као и због субјективног одлучивања “појединца о тужитељици као пекобројном раднику”. Осим тога по схватању овог суда пријем “новог радника В.З. са истом стручном спремом” коју има и тужитељица, те “његово распоређивање у Сектор спорта и културе, говори о томе да је тужени имао могућност да тужитељицу распореди на одговарајуће послове након укидања, односно смањења броја извршилаца послова диспечера”.

Утврђено чињенично стање и правна схватања првостепеног суда прихватио је и другостепени суд уз напомене да “у конкретном случају тужени није испоштовао одредбу чл. 46. Колективног уговора којом је прописана обавеза послодавца да предузме одређене активности уколико је престала потреба за радом радника односно чл. 86. Појединачног Колективног уговора којом је прописана обавеза послодавца да у случају престанка потребе за радом радника, мора упознати радника о предузетим активностима за рјешавање вишка радника и то шездесет дана прије предузимања ових активности, што тужени у конкретном случају није учинио о чему првостепени суд даје јасне разлоге”.

Становишта нижестепених судова се за сада не могу прихватити као правилна.

Ако је сматрала да је неправилно уврштена у “технолошки вишак”, тужитељица је могла побијати одлуку туженог о упућивању на чекање. Из стања у списима не произилази да је то и учинила, што значи да је та одлука постала коначна и правоснажна. Дејство материјалне правоснажности овог рјешења искључује могућност оцјене законитости поступка у коме је донесена одлука којом је утврђено да је престала потреба за тужитељичиним радом. У оваквој ситуацији искључена је примјена прописа на које се позивају нижестепени судови у прилог тезе о основаности тужбеног захтјева, јер се њима уређује настајање статуса “технолошког вишка” у зависности од програма, критеријума и одлучивања. При таквом стању ствари за пресуђење у овом спору битно је да ли су у вријеме истека периода чекања тужитељице били испуњени услови из члана 64. став 2. Закона о радним односима који је тада био на снази (“Службени гласник РС” број 25/93, 4/94, 14/94, 15/96, 21/96, 3/97 и 10/98) да јој престане радни однос. Том одредбом прописано је да раднику престаје радни однос истеком рока из члана 54. истог закона, ако се истеком рока из претходног става (овдје – истеком времена чекања тужитељице које је окончано 31.10.1999. године) не стекну услови за његово распоређивање на одговарајуће радно мјесто. Одлучно је, према томе, за одлуку о спору питање да ли је у вријеме истека чекања тужитељице постојало код туженог слободно радно мјесто на које би она могла бити распоређена с обзиром на своју стручну спрему и радно искуство.

Нижестепене пресуде не садрже јасне разлоге о томе. Закључак нижестепених судова да је за вријеме чекања тужитељице примљен у радни однос В. З. на радно мјесто на које је и она могла бити распоређена, доведен је у сумњу жалбеним и ревизионим наводима туженог. Тужени наине тврди да он није никада радио као диспечер, него као тренер спортске екипе.

Зато у наставку поступка треба на поуздан начин утврдити да ли је у вријеме истека чекања тужитељице било код туженог слободно одговарајуће радно мјесто на које би она могла бити распоређена и о којем се конкретно радном мјесту ради. Ако је тачно да су за вријеме њеног чекања примљени у радни однос В. З. и други радници са истом стручном спремом као и она, потребно је разјаснити питања када су и на која радна мјеста та лица распоређена и да ли је тужитељица, с обзиром на своју стручну спрему и радне способности, могла да са успјехом ради такве послове.

Из изложеног произилази да је због погрешног приступа нижестепених судова овој правној ствари, чињенично стање остало непотпуно утврђено. Доследно томе, ревизија туженог је уважена, нижестепене пресуде су укинуте у побијаном дијелу, ближе означеном у изреци, и одлучено да се предмет у том дијелу врати првостепеном суду на поновно суђење (члан 395. став 2. ЗПП).

У даљем поступку нижестепени судови су дужни да отклоне недостатке на које је указано у овој одлуци (члан 399. у вези са чланом 377. став 1. ЗПП).

Предсједник вијећа
Бајић Петар

За тачност отправка овјерава
руководилац судске писарне
Братић Душанка